

Külajutud

M T Ü J U M I N D A K Ü L A S E L T S

NAGU MUHUS

Mõned nädalad tagasi käisid mul kaks noort naisterahvast külas. Üks neist suundus peale kohvijoomist kempu poole, avas ukse ja hakkas kiljuma: "Oi kui armas kemmerg! See on juba nagu Muhus!" Ja teine hüüdis terrassilt vastu: "Siin ongi nagu Muhus, kas sa ei märganud!?". Mõlemad olid Jumindal esimest korda elus.

Nende naljakat dialoogi kuulates mõtlesin, et kas tõesti on eestlaste jaoks Muhu see kõige kõigem? Nojah, võib-olla ka Juminda, mis on peaaegu nagu Muhu. Aga ülejäänud Eestimaa?

Meil on nii palju puutumatut loodust, et lihtsalt tapab. Ja meie tapame loodust iga päev, visa järjekindlusega. Ka siin Jumindal.

Vaadake autoaknast välja kui te külast välja

Rannaroos Kura rannas.

või siia sisse sõidate — teeäärred on täis pudeleid, kilekotte ja muud jama, mille koht on hoopis kusagil mujal. Nagu "kaunis" visiitkaart laiutab peale Leesit Juminda poole keerava teotsa alguses matkamajakese ümber "suurepärane" sodikuhi.

Mis oleks, kui teeks nii, et kes esimesena prahihunniku kokku korjata jõuab, saab auhinnaks õiguse süüdata tänavune jaanilõke? Muhus tehtavat nii, ma olen kuulnud.

Aive Sarjas
Toimetaja

LOE KINDLASTI:

- Karust ja tukukotist
- Juminda külast kirjalikes ajalooallikates
- Meie küla hobustest
- Muutunud suveplaani-dest
- Järjejuttu

POSTILJON KARDAB KARU

Leesi postipunkti Tammistu ja Juminda postiljon Helgi kasutab aeg-ajalt otserada läbi metsa Tammistult endise raketibaasi (tänapäevaste Männituka ja Kaldakodu talu – toim) juurde. Raja tallas sisse Helgi naabrimees Stepan sel ajal, kui Juminda killustikukarjäär, kust saadi viie aasta vältel pool Eesti graniitkillustikust, veel töötas.

Viimase lumega nägi Helgi ühel päeval üle raja kõndinud

karu jälgi, nüüd on tal hirmnahas nagu Ruhnu rahvalgi. Vaevalt, et Ott ajalehti lugeda tahaks, aga ...

Aeg-ajalt külastavad karud ikka meie kanti. Paari aasta eest enne jaanipäeva mõõtsin oma kartulipõllul 13 cm läbimõõduga jäljed.

Juminda kordoni juures meres on aga kuus suurt graniitrahnu – Karukivid. Legendi järgi tulnud kunagi ammu emakaru poegade külla. Rahvas olla

karud nende kivide juures klaperjahiga merre ajanud.

Ise olen kolme karuga mitusada meetrit autoga võidu sõitnud Pikanõmmel jõhvikale minnes.

Viimasel paaril aastal on karu nähtud ka Kolga-Aablas, Leesi ning Tapurla vahel.

Ikkagi Lahemaa Rahvuspark!

Karli Lambot

VÄLJATULNUD TUKUKOTT

Tukukott on kirikus annetuste kogumise riist, mis koosneb varrest ja kotist ning meenutab rannakeeles siprat ehk kirjakeeles kalakahva. Soomes, Pernaja kirikus nägin sellist riista ka kasutusel. See lükatakse sulle jumalateenistuse ajal nina alla, muudkui anneta. Tookord oli mul taskus viis rootsi krooni, tuli sisse panna. Muidu naabrid vaatavad, et kae, kus kooner!

Paari kuu eest helistas mulle Silja Konsa Harjumaa muinsuskaitseametist ning andis teada, et Leesi kiriku tukukott on Rocca al Mare vabaõhumuuseumis restauraatori poolt korda tehtud ning küsis, kas soovime seda tagasi saada. Kümne aasta eest oli kee-

gi eraisik selle sinna toonud. Muuseumitöötaja süda hakanud vaevama ning nii oli ta koti restaureerinud.

Nüüdseks on selgunud, et ese on Eestimaal väga haruldane, kunstipäraselt kujundatud ning vajab ilmselt muinsuskaitse alla võtmist. Tavatingimustes selle kasutamine ei tule seega kõne allagi. Ainult näiteks siis, kui kirikut külastab Rootsi kuningas ja soovib annetada. Rootsi kuningat me esialgu aga külla kutsunud pole, sealne parlamendi spiker on siiski Leesi kalmistul käinud.

Tukukott on valmistatud 1750ndatel aastatel ja tõenäoliselt pärit Juminda kabelist, mis

1867. aastani. Juminda kabelist on säilinud Leesi kirikus kasutusel olev tornikell, laevamastist valmistatud annetuste kogumise pakk, altarimaalid ning muud atribuutikat, sealhulgas jällegi Eestis unikaalne kolmeharuline küünlajalg, mille maksumus on umbes veerand miljonit krooni. Küünlajalg on hoiul mujal.

Juminda koguduse “kõrgest tasemest” kõneleb seegi fakt, et juba 1850-ndatel asutati siin pasunakoor, üks esimesi Eestimaal, ning samal ajal ka karskusselts. Kui mitte esimehe, siis esimeste seas kindlasti.

Karskusega meil poolsaarel enam nii häid suhteid pole. XX sajandi meeshingede viina- maiusega on endale kalmistule teed rajanud paljud.

Karli Lambot

VEELKORD SUVEPLAANIDEST

Külaseltsi suveplaanid president Rüütel, oli on meist sõltumatutel meie soovitud 19. au- asjaoludel vei- di muutunud. Õnneks kõik kavandatud üritused – kaks neid ju ainult oligi – toimuvad. Kuid mitte kahel, vaid ühel päeval.

*Juminda
merelahingu
65. aastapäev ja
Rannakino
26. augustil*

Kuna kinobuss on nii ongi 26. augustil nii maapiirkondades vaat merelahingu aastapäe- et populaarsem kui va tähistamine kui ran-

nakino. Viimases linas- tub esimese- na soomlas- te tehtud dokumen- taalfilm mii- nipõrgust soome lahes ning seejäre studios Allfilm too- detud kogu- perefilm “Ruudi”.

Ruudi filmist “Ruudi”.

Tule kindlasti, rannaki- no on ainult üks kord aastas!

NÄLGIV KÜLA

**Meie küla mehed Kalle ja Peeter
Leesi Rahvamajas näitemängu etendamas.**

22. aprillil oli Leesi rahvamajas teatriõhtu. Kohalikud näitemänguhuvilised, nii lapsed kui täiskasvanud, olid ilmselt Eesti teatri 100. juubelist innustust saanud.

Esmalt etendus Leesi noorteringi esituses “Jakobi sünnipäev” (juhendajateks kõigile tuntud Leesi poeprouad Lea ja Tiina) ning seejärel Virveküla Maila juhatusel Leesi suurte näiteringi (nii oli kuulutusel kirjas) esituses Riho Lahi jutustuse põhjal kokku pandud “Nälgiv küla”.

Meie küla inimestest osalesid Kalle Prinzthal ja Peeter Tehver. Hästi mängisid! Kahju, et Jumindalt pärit pealtvaatajaid vähe kohal oli, silmasin vaid kahte-kolme inimest.

Aive Sarjas

KUNIGANNA ON SÜNDINUD

20. aprillil toimus Jumindal suursündmus, millest räägiti mõni aeg hiljem isegi rahvustelevisionis, täpsemalt keskkonnasaates "Tasakaal": Mäe-Tooma talu tallis sündis varss.

Ilus eesti tõugu märavarss, kelle emaks eelmises lehenumbris tutvustatud hõbemust Rella ning isaks Saaremaa "kutt" Rotser. Temaagi hõbegeeni kandja. Kuna eesti tõugu hobustele pannakse nimi isa nime algustähe järgi, sai varsake nimeks Reia. Nimel on ladina keeles ilus tähendus – kuninganna.

Viimati olevat Jumindal varss sündinud enam kui 50 aastat tagasi.

Aive Sarjas

Juminda rannakarjamaade kuninganna Reia ühe kuu vanuselt.

**Ülal: Reia isa Rotser
Paremal: Reia ja tema õde Rutt lembehetkel.
Fotod: 4 x Ago Ruus**

KUULSUS MEIE KESKELT

Selleaastase Kalev Tallinn International Horse Show plakatipoisiks on meie küla "mees" – Mäe-Tooma talli ainus isane hobune Pafos II. Tema pildiga reklaamplakatid hakkavad kaunistama pealinna tänavaääri sügisel. Kalev Tallinn Horse Show toimub 29. septembrist 1. oktoobrini Saku Suurhallis.

Tule vaatama, saad suurepärase elamuse!

Kalev Tallinn International

HORSE SHOW

Saku Suurhallis
29. september – 1. oktoober 2006

KUI JUMINDA KIRJALIKESSE AJALOOLIKATESSE ILMUS

Lahemaa küladest on Juminda teine (1290. aastal) 13. sajandi kirjalikes allikates esinev küla. Esimene on Pärisea 1259.

aastal. Võrdluseks olgu öeldud, et esimesed Põhja-Eesti külad on kirjas Taani hindamisraamatus 1241. aastast, kuid seal pole mainitud ühtegi rannaküla.

20. septembri 1290. aasta ürikus kinnit

tas Taani kuningas Erik VI Gudwalli kloostri (Ojamaa saarel asunud tsistertslaste mungaordu klooster, millel oli arvatavasti püsiv asupaik Kolgas) valdused, mille hulgas mainitakse koos mitme teise külaga ka Jumentake küla. Seega on Juminda poolsaarevanim küla ja andnud nime kogu poolsaarele.

Kuidas küla nime sai, pole aga sugugi nii selge. Pidi olema mingi Jume või Jumi, mille taga küla asus. Nimekuju Juminda on praeguse kirjapildi omandanud sajandite jooksul, 13.-15. sajandi allikates on

see Jumentake, Yumentaken jne. Niisiis võis muistne külanimi olla Jumentagana (s.t Jumentaguse). Mis see Jumi

väidavad, et Juminda oli saar. Seda oletust kinnitab ka Kolju soo, mis veel 1920. aastate alguseni oli väike kaarjas Kolju jär

rv. 17. sajandi lõpust on aga pärit Kuusalu kihelkonna kaart, kus Juminda on märgitud juba poolsaarena.

Lõpetuseks mõned kindlad 17.

sajandi vakuraamatutest pärit andmed.

18. sajandini on Juminda külas perede arv kõikunud 10 ümber. Mõningaid hilisemaid talunimesid saab seostada 16.-18. sajandil külas elanud isikute nimedega: Mäkja – Mäkis Mart, Leissi – Lessi Matz, Tabani – Tabani Hanso Mart.

Kes tunneb lähemat huvi, võib lugeda Enn Tarveli 1983. aastal ilmunud raamatut “Lahemaa ajalugu”.

Anu Eek-Mägi

Päikeseloojang Kura rannas.

siis olla võis? Juminda ja Tammistu vahel asuv Linaaia soo oli järv ja võis kanda Jumi nime, selle taga asuski Jumentagana küla. Ehk oli muistne jumal Jumi ja siin oli enne kristlikku kabelit tema kultuspaik? Mere poolt vaadatuduna olnuks küla kabeli taga. Jumi (õudus), seostub ka arvukate laevahukkudega karihedel. Selliseid loomingulisi tõlgendusi on pakkunud nimekad keeleteadlased.

16. sajandi kirjalikud allikad

NLKP KESKKOMITEES JA PRANTSUSMAAL

1963. aasta märts oli Jumindal nii lumerohke, et Tallinnasse minema lähima bussi peale Hara koolimaja juurde viis isa mind vahva reesõiduga. Pidin Õhtusele Suhhumi lennukile jõudma. Enne aeroplaani tuli aga Kalamajast vend Heino pere juurest läbi käia, sest jahi-
saak — pool seitsmekilosest jänese — oli seljakotis. Teine pool jäi Liiva Vellole, sest kahe peale me ta Hinnu Mari aidast suure kirstu alt peale kahepäevast jahti suuskadel kätte saime. Kaval haavatud jänku putkas aita läbi ukseks oleva kassiaugu. Enne tuli veel Mari küla pealt üles otsida, et aidavõti saada, ning Tabani Saimalt ukseava katmiseks tükk rüsalina laenata. Selleks, et tagaaetava viimast jänesehaaki takistada.

Maitsta ma seda aavikuemandat aga ei

saanudki, sest Kalamajas said kotletid valmis selleks ajaks kui mina juba lennukis kanakoi-
vaga maiustasin.

Suhhumis algas naiste-
päeva paiku esimene
treeninglaager, valmis-
tamaks ette esimene
nõukogude võistkond
jalgrattaspordi sünni-
maale Prant-

*Minu järgmise
hommiku esimene*

tegevus oli

ujumine

Mustas meres

susmaale sõiduks sama aasta juunikuus.

Suhhumi on soe ja subtroopiline paik, +15,3 kraadise aasta keskmise temperatuuriga ning vähemalt tollase statistika järgi Euroopa kõige soojem koht. Seega sel ajal rattameeste kevadine meelispaik Sotši ja Gagra kõrval.

Minu järgmise hommiku esimene tegevus oli ujumine mustas meres.

Tänapäeval olevat Suhhumi sõjast laastatud paik. Siis oli ainuke hirm trennis mitte musta mehe musta Volga või veomasina rataste alla jääda. Meie hoolikusele vaatamata nad signaalitamisega ei koonerdanud.

Viimase lihvi enne Prantsusmaad saime ühes Moskvalähedases mõisas laagris olles, sest seal oli hea lähedalasuva Kurkino ringraja mägedes harjutada. Ning mis veel olulisem — partei keskkomitee jäi ainult paarikümne kilomeetri kaugusele.

Nimelt oli tol ajal nõukogude normiks, et kapitalistlikku riiki viisa taotlemine võttis aega pool aastat, sotsmaade puhul sai hakkama kolme kuuga.

Meie sõitu ühte juhtivasse kapitalistlikku riiki peeti aga nii oluliseks, et viimase otsuse viisa saamiseks või mittesaamiseks tegi personaalsel veerandtunnisel vestlusel NLKP Keskkomitee

Esimene osa

**Selles lehenumb-
ris alustab külava-
nem Karli Lambot,
kes oli noorus-
aastatel väga
edukas jalgrattur,
järjejuttu, mis
pajatab tipp-
sportlase elust
endises Nõukogu-
de Liidus.**

sekretär sm Smirnov. Seda enam, et nõukogude rattamehed, kes juba kolme aasta eest Rooma olümpialt kulla ja pronksi tõid, polnud seni võistelnud mujal, kui olümpial, maailmameistrivõistlustel, rahutuuri Poolas, Tšehhoslovakkias ja Saksa DV-s ning eelmisel aastal Tuneesia velotuuri. Sellesama 1963. aasta Tuneesia velotuuri varasem laager jäi ära, sest tuneeslased otsustasid prantslastega koloniaalikest vabakssaamise nimel sõdima hakata.

Minu rattasõidukarjäärile pani seesama sõda esimese põntsu. Nägin NSVL Spordikomitees vanemtreeneri laual juba mõni kuu tagasi paberilehte Tuneesia tuuri nimekirjaga, kus olin kirjas nr 1 all. Sel aastal plaaniti nimelt osa võtta noorema koosseisuga, olin siis 20-aastane ja vanemtreeneri lemmik. Sõja jalus aga võidu ei sõideta. Rahutuuri peeti tol ajal nii raskeks võidusõiduks, et reglement ei lubanud alla 22-aastastel osa võtta. Seetõttu ei pidanud vanemtreener Šelešnjov paljuks kolmel aastal järjest minu ees vabandada, et ei saa mind saata – küll jõuad, küll jõuad. Näed Kapitonov tuli parimas eas, s.t 27-aastaselt olümpiavõitjaks.

Keskkomitees olles naersime oma pundiga, et äkki tuleb Nikita ise kusagil koridori peal vastu – tuleb korralikult tere öelda ja mitte püksi teha. Aga

seekord me teda ei trehvanud. Oli ta ju sel ajal suur rahvamees ning sõitis lahtise autoga. Olin teda küll juba seitse aastat varem Leningradis näinud koos Indoneesia presidendi Sukarnoga.

Tookord juhtus Ermitaažis huvitav lugu. Kondasime “Oktoobri” kolhoosi seltskonnaga muuseumisaaleringi, kuni ühes väiksemas saalis oli äkki Sukarno oma musta mütsiga keskel, ring seltsimehi ümber. Meie jälgisime oma nelja-viie meetri pealt “mängu” pea viis minutit. Siis üks nuhk taipas vist meie mitteslaavikeelse te kommenteeride peale, et midagi on viltu ja käratas: “Kust teie siia saite?” Vastasime, et lihtsalt tulime, keegi ei takistanud. Meid aeti sellegipoolest minema.

1963. aastal peale Kennedy tapmist lahtises autos hakkasid riigimeeste autokatused koomale tõmbuma kuni tänapäevaste soomustatud autodeni välja.

Smirnovi kabinetti audientsile sattusin viimaste hulgas. Igaühega läks veerand tundi ikka ära, ainult meie Ants

Adamson puksiti varem välja, sest tema oli tolleaegse nõukogude inimese jaoks üüratu lollusega hakkama saanud – ta elas vabaabielu ning väike laps oli ka veel. Kusagile sa ei sõida, milenki! Antsul oli siis muidugi hing täis,

tegi õhtul mõisas väikesed tropid ja ütles, et nüüd läheb naistesse. Külanäitsikud ikka kippusid seal meiesuguste ilusate poiste ümber tiirlema.

Järgmisel päeval oli veel viimane trenn kalli kodumaa pinnal, juhtus imelugu. Nõukogude Liidu kõige visama kassihingega rattasõitja Ants ei jaksanud sõita, jäi treeningul meist maha. Ütles, et selgroog vilsitab, oli Mašaga 12

tihi teinud. Usutav, sest Ants oli tuntud naistemees. Üle-eelmisel aastal Pjatigorskis hakkas ta mulle peale ajama, et läheme parki, sa ju viis aastat noorem, vaja välja õpetada.

Esimene punt, keda kohtasime, juhtusid olema mustlased. Ants pani ühele neist isegi naistepeldikusse järele. Ta pidas läbi proovitud rahvastikuregistrit ka, ja just mustlane ja neeger (viimased alles hakkasid siis sotsmaadesse ilmuma) pidavat puudu olema.

(Järgneb)

Karli Lambot

*Antsul oli
siis muidugi
hing täis,
tegi õhtul
mõisas
väikesed tropid
ja ütles, et
läheb
naistesse.*

KÜLAJUTTUDE TOIMETUS

Toimetaja: Aive Sarjas
Fotod: Aive Sarjas
Trükk: Multiprint

Tiraaž: 60

Juminda küla
Kuusalu vald
74704 Harjumaa
Telefon: 5079962
E-post: aivesarjas@hotmail.ee

Telefon: 5079962
E-post: aivesarjas@hotmail.ee

**Järgmine Külajuttude number ilmub
sügise hakul.**

Kaastöid ootab toimetus 10. augustiks.

JÄRGMISES NUMBRIS

Mis uudist?

#

Hinnu perenaise kogutud lood endisaegse

Juminda elust-olust

#

Meie küla talunimed

#

Järjejutt "NLKP Keskkomitees ja

Prantsusmaal"

#

Murdekeelsed Jumindaga seotud või siin

aset leidnud lood

#

Ja palju muud huvitavat

Vigade parandus

Külajuttude märtsinumbrisse sattus toimetaja süül kaks viga. Esiteks on OÜ Veleston omaniku ja juhi nimi Meelis Kuuse, mitte Kuusk. Ning teiseks rahastas veetrassi rajamist Kivimäe väravast piirivalvele kuuluva pumbajaamani täies ulatuses endine Loksa Vallavalitsus. 70 800 krooni kulutati veetrassi pikenduste rajamiseks küla sees.

Vabandan kõigi asjaosaliste ees!
Toimetaja

Kuulutus

Olen huvitatud hoburiistadest ning ka kõigist muudest hobustega seonduvatest või neid kujutavatest esemetest (postkaardid, fotod, raamatud jms). Asjad, mis sulle on kasutud, on mulle kasulikud!

Aive
Mäe-Tooma
5079962

Siin võiks olla sinu kuulutus

Ja siin sinu naabri oma

Täna neid pole siin. Järgmisel korral juba on, eks?